

Motion till riksdagen

1988/89:Kr6

av Lars Werner m.fl. (vpk)

Med anledning av skr. 1988/89:70 om ungdomsfrågor

1. Var ska du bo när du blir stor?

Jag ska bo hos far och mor.

Varför det min lilla vän?

Samhället tycker inte det behövs någon bostad än.

Men var ska du bo när du blir större ändå?

I mina avlidna föräldrars lilla efterlämnade vrå.

Men lilla du så brutal du är!

Jag har av samhället lärt att det går till så här.

Men, ack, vilket fall för vår moral!

Äsch, moralen, den såldes till arbetsköparna i Saltsjöbadens sal.

2. Äsch så fult med klotter det fördärvar vår miljö

grå betong är också fult och grå är den fallande snö.

Ni ungdomar ni gör numera precis som ni vill.

Först blir vi tvingade att gå sen blir vi slagna när vi inte sitter still.

Helt ansvarslost går ni in och ockuperar, vandaliserar, hus som ni vill
ha.

Myglare och fifflare och allsköns investerare fråntar oss rätten att bo,
och bo bra.

Vilda och galna och ostyrbara slår ni folk ni möter, fyllda av vansinnets
mod.

Krig är på TV:n varenda dag vapenhandeln gör pengar av blod.

Inget är ju som det ska det behövs ju fler poliser.

Om man bryr sej om nåt. och protesterar blir det om ungdomsvåld stora
notiser.

Ni bestjäl era föräldrar på pengar och glädje lätt.

Det är vi som är det bestulna vi betraktas som utan varje värde och rätt.

(Pella Bergquist)

Att vara ung i dag tillhör inte det lättaste. I de mest skilda sammanhang är det ungdomen som får bära hundhuvudet. Utan tvekan kan man säga att ungdomen fungerar som offentlig och officiellt godkänd syndabock för många av de felsteg, övertramp och skuld känslor vuxenvärlden omger sig med. Ett exempel är klottret. Klottret anses bero på de hemiska ungdomarnas

vilja att förstöra för andra människor, och följaktligen bör de straffas för att lära sig veta hut. Detta är absurt.

Barn är inte färdigutrustade vid födseln. Allt det som ungdomar, och vuxna så småningom gör, tycker och säger är beroende av omgivningen. Ett inkonsekvent samhälle, en vuxenvärld fylld av dubbelmoral och slicka-uppåt-sparka-neråt-mentalitet skapar inte konsekventa och uppriktiga ungdomar.

Som ungdom är man en ofta försummad individ. Föräldrar som jobbar livet ur sig för att klara uppehälle och räntor har inte tid eller ork. I skolan är man en marginell företeelse – man är inte där för att lära sig eller för att utveckla sina intressen och förutsättningar, utan för att man måste. I arbetslivet är man nedvärderad och misstänkliggörs ständigt. De enda som bryr sig är de kommersiella krafterna, som hänsynslöst och rovgirigt utnyttjar ungdomars sökande efter en identitet. Alla vill synas, höras och finnas till. Att få göra det är ett sätt att bekräfta sin identitet. Men för de unga, och då framför allt arbetarklassens unga, som inte fostras till självkänsla och identitet på samma sätt som de mer väl bemedlade i samhället, speciellt för dessa är det svårt att synas och få uppmärksamhet.

Behovet av att synas, höras och finnas till kan inte tystas. När samhället inte ger plats för ungdomar så tar ungdomar själva den platsen, via klotter eller annat. Ibland tar det sig vådliga uttryck, till exempel när de unga samlas många hundra på samma ställe, och samhällsapparaten känner sig hotad och i sin överreaktion skickar ut polis. Bara det är en provokation, och vad följden blir vet vi.

Som "bot" för ungdomars rättmätiga krav på denna plats i samhället brukar fler poliser och en dos föreningsliv ordineras. Men inte vilket föreningsliv som helst utan helst sådant som är, om inte direktstyr, så i alla fall väl kontrollerat uppifrån. Och om man som ung tar saken i egna händer, om man visar det som så många vuxna beklagar sig för att ungdomen saknar, det vill säga initiativförmåga och engagemang, ja, då är repression och hot inte långt borta.

Om man tycker att bostäder är viktigare än kontor och hotell, om man försöker hindra kapitalets framfart, då kallas kravallutrustad polis ut. Om man protesterar mot rasismen, om man försöker hindra rasisterna från att sprida sin människofientliga propaganda, då kallas kravallutrustad polis ut.

Om man vill protestera mot det våld samhället vräker ut över en, bara för att man är ung, då kallas polisen också ut, och efteråt kan man i media se vuxenvärldens/etablissemangets reaktion; stackars missledda barn. De förstår väl bättre när de blir äldre.

När alla vet att det inte handlar om att bli äldre och förstå, utan om att bli passiviserad.

Öppna ögonen!

Ungdomars villkor är beroende av samhället och omvärlden i stort. Vi måste alla fråga oss vad det är för samhälle vi vill att den unga generationen skall växa upp i och vad det är för värld vi vill lämna över till kommande

generationer. En värld vars yttersta och mest grundläggande byggstenar heter profit och utsugning, en sådan värld bygger på förakt för andra individers eventuella välmående och fortlevnad. Att det därur kommer människor som saknar varje känsla för hänsyn, förståelse och ansvar är knappast ägnat att förvåna.

Vill vi ha ett samhälle av lugna, sansade och ansvarsfulla människor kan vi inte fortsätta på den inslagna vägen.

Revolution!

Ja, en revolution är verkligen vad som behövs. En radikal förändring av allas våra sätt att tänka och reagera. En förändring som innebär att vi värderar alla människor lika, och att allas röst är lika stark. En värld där friheten inte bara är förbehållen de med mycket pengar.

Det är en självklar rätt för alla att få uttrycka sig, med ord, bild, med teater, musik eller de former man själv skapar. Lika självklar är rätten till kunskap och vetande, till mat och bostad. Att få utveckla sig själv och sina tillgångar och förutsättningar, för att på så sätt bli en hel människa i en hel värld. En värld där kulturen, kulturutövandet, kunskaperna och makten tillhör alla. Detta är själva förutsättningen för en fungerande demokrati.

Och just den välfungerande demokratin är den enda samhällsform där även ungdomarna kan komma till sin rätt. För i en värld där man är med, verkligen med, om att bestämma, en värld där man betyder något och där ens röst har ett värde, i en sådan värld uppstår inte det som vi i dag specificerar som "ungdomsproblem". Detta helt enkelt för att de flesta av dessa så kallade problem grundar sig på att man inte märks, inte betyder något, och inte har något inflytande över verkligheten och sitt eget liv.

Sådan är kapitalismen, och sådant är också det folkhemiska system som är resultatet av vackra ideal och alldeles för lite jävlar anamma. Det är därför det krävs en revolution. En revolution, för ungdomens skull, för kommande generationers skull.

Ungdomspolitik

Barn och ungdomar är inga mystiska varelser vars liv framlevs i total isolation från omvärlden. Vi påverkas alla av det samhällssystem vi existerar i och av den politik som förs. Följaktligen behövs inte heller en speciell ungdomspolitik som behandlar särskilda ungdomsfrågor. Vpk anser dock att det är mycket viktigt att ungdomars verklighet, åsikter och personer ges ett stort utrymme inte bara i den politik som förs, utan i hela vårt samhälle.

Som regeringen så riktigt påpekar i sin skrivelse, så kan politiska åtgärder och samhällsinsatser aldrig ersätta det egna initiativet och ansvarstagandet. Men man kan inte bortse från att dylika åtgärder bidrar till att underlätta alternativt hindra sagda initiativkraft och ansvarskänsla att uppkomma. Vpk menar att politiska åtgärder behövs för att bereda väg för det utrymme ungdomen behöver för att leva, verka, påverka och finnas till.

I det samhälle som i dag existerar finns det mycket lite plats för ungdomar, och detta gäller i de flesta sammanhang. Inte ens det allra mest grundläggande, en egen plats att bo på, tillerkänns de rätten till. Och när man bor trångt, dåligt eller inte alls krävs andra utrymmen där man kan mötas, älska och leva.

Men inte heller detta finns – gator och torg upptas i allt större utsträckning av en strid ström av avgasspyende bilar, eller blir till inglasade tempel för konsumtion, försedda med batongutrustade väktare.

Dagens samhälle är mycket dåligt på att tillvarata ungdomars förmåga till kreativitet och ansvar. I skolan upplever de flesta elever det som om alla försök till skapande, delaktighet och ansvarstagande motarbetas. Samarbete kallas i skolan för fusk, om det inte av en händelse råkar vara ett av dessa tillfällen då läraren kommenderar samarbete. Ansvar för sin egen och klasskamraternas kunskapsutveckling leder oftast till sämre betyg, eftersom "det inte kommer på provet". Deltagande i för eleverna, och skolan, viktiga frågor leder ofta till ett samtal på rektorsexpeditionen eller ett telefonsamtal hem till föräldrarna – om det inte sker i form av deltagande i av rektor beslutade speciella samrådskonferenser.

Ansvarstagande och medbestämmande

Regeringen föreslår åtgärder för att öka ungdomarnas samhällsengagemang. Vpk:s uppfattning och erfarenhet är att de allra flesta ungdomar redan har ett mycket stort samhällsengagemang. Ungdomens vilja att ta ansvar för viktiga framtids- och samhällsfrågor överstiger många gånger vida den vuxna generationens engagemang och ansvar.

I sammanhanget är det av stor betydelse att nämna de globala hoten, och hoten mot allas vår framtid. Ungdomar i gemen är mycket väl medvetna om miljö- och krigshoten, och många plågas dagligen av tanken på den förgiftade luften och de svältande barnen i andra delar av världen. Men vuxenvärldens svar på detta intresse är ofta av sådan art att man får lust att ge upp varje tanke på att bli en dag äldre än tjugo, eller möjligen tjugofem, år.

Det man som ung framför allt får förmedlat till sig är: "det är ingenting att göra åt", "det blir för dyrt och bökigt", "det bara ÄR så", "det tjänar ingenting till" eller "det går *aldrig* facket/bilisterna/EG/rektor/företagen/allmänheten med på".

Orsakerna till att så få människor över huvud taget sysslar med de traditionella formerna av politik står inte att finna i föreningarnas och partiernas organisation i första hand utan i det system de har att verka inom.

Demokratin måste ges ett innehåll för att kunna fungera fullt ut, det räcker inte med enbart former. I skolan måste eleverna ges ett reellt inflytande för att de skall uppleva det som meningsfullt att vara med i olika demokratiska organ. Om någon överordnad, t.ex. rektor, ger strama direktiv om vad man får besluta om så genomskådas skendemokratin. Det leder lätt till att eleverna svarar med passivitet och ointresse. Men om eleverna ges ett verkligt ansvar t.ex. för skolans arbetsmiljö så blir intresset att delta i beslut och genomförande helt annorlunda än om rektor säger att nu får ni välja mellan blå och grön färg på skåpen.

Dessutom upplevs det lätt som att inflytande i det lilla är oväsentligt, för att inte säga meningslöst, så länge ingen tar tag i de stora problemen. Vem har någon nytta av boendeinflytande om det inte finns någon planet att bo på? Här är det vuxenvärldens uppgift att föregå med gott exempel och ta sitt ansvar för kommande generationers hälsa och välgång.

Utsatta ungdomar

Mot. 1988/89

Kr6

Regeringen skriver att uppmärksamheten nu bör koncentreras på de mest utsatta ungdomsgruppernas villkor. Vpk välkomnar en sådan prioritering, ty ungdomar är ingen enhetlig grupp som är oberörd av klasskillnaderna – tvärtom så är klassklyftorna ofta extremt tydliga just bland ungdomar. Vissa ungdomar behöver aldrig oroas över de problem som är vardag för de flesta unga människor, t.ex. bostadsbrist, dåliga arbetsmiljöer, vantrivsel i skolan, våld från samhället osv.

Utslagningen av människor är ett av de största problemen i vårt samhälle. Trots de många bra reformer arbetarrörelsen genomdrivit för att motverka utslagning och social misär, så är problemet inte löst. Fortfarande blir vissa människor utslagna ur samhället och tvingas till ett liv som de far illa av. Den utslagningen startar oftast redan i ungdomen.

Vpk menar att skolan har ett speciellt ansvar för att ge alla ungdomar en bra och likvärdig start i livet. Vpk kan inte acceptera att elever slås ut redan i grundskolan och lämnar den utan att ens ha tillgång till ett språk, och utan en fullständig skolgång.

De elever som har de största svårigheterna i skolan måste få speciellt stöd – elevernas skolplikt måste motsvaras av en "skolningsplikt" från samhällets sida.

Vpk har tidigare, bl.a. i en annan motion till årets riksmöte tagit upp den systematiska utslagning som finns inbyggd i betygssystemet och även föreslagit åtgärder för att motverka utslagningen i skolan.

Våld

Det s.k. ungdomsvåldet har fått oproportionerligt stort utrymme i massmedia under den senaste tiden och väckt liv i en debatt som innehåller många skilda synsätt.

Vpk noterar med tillfredsställelse att den syn på det s.k. ungdomsvåldet som regeringen ger uttryck för i sin skrivelse visar att regeringen har tagit intryck av de argument som bl.a. vpk fört fram i tidigare motioner. I stort delar vi regeringens syn på det s.k. ungdomsvåldet. När det gäller skillnader mellan storstäder och mindre orter tror vi att den stora bostadsbristen bland ungdomar i storstäderna spelar en viktig roll. Kanske är det så att det våld som kommer till uttryck på t.ex. Stockholms gator på en mindre ort i stället tar sig uttryck i s.k. lägenhetsbråk?

Många ungdomar känner sig rotlösa på grund av att de saknar en fast punkt i tillvaron – någonstans att bo. Detta faktum, tillsammans med den döda och sterila miljö som storstäderna erbjuder efter kontorstid är några orsaker till ett hårt klimat på gator och torg. Föräldrar och vuxna som kommenderas ut att patrullera på ungdomars mötesplatser kan aldrig fylla samma funktion som en levande stadsmiljö där människor bor, lever, älskar, grälar och arbetar i nära anslutning till de gator och torg där ungdomar samlas på kvällar och helger.

En vanlig uppfattning är att kultur, det är Nationalmuseum, Operan och Dramaten. Denna uppfattning vidarebefordras till barn och ungdomar, främst genom skolan. I detta ligger i sig inget fel – dessa tre institutioner är utan tvekan kultur, och skolan är rätt medium att förmedla den via. Det är bara det att allt som oftast glömmes man bort att kultur är något som man i första hand skall skapa och delta i, inte ett beläte, ett monument över gången tid, att blott och bart begäpa.

För att uppmärksamma och uppmuntra detta det egna skapandet vore det värt att prova om det skulle fungera med till exempel kommunala teaterskolor och bildskolor enligt mönster efter kommunala musikskolor, men ökad uppmärksamhet borde också riktas mot de slumrande resurser som finns på de många hem- och fritidsgårdarna.

Bostäder

Att vara bostadslös är att sakna den trygghet som det innebär att ha en egen dörr att stänga om sig, en egen vrå där man kan vara hemma. Att vara bostadslös är att tvingas flytta runt till olika tillfälliga bostäder med alla tillhörigheter nedpackade i plastkassar och lådor. Att vara ung och bostadslös är att dela vardag med ungefär 100 000 ungdomar i Sverige.

Att ungdomar tvingas till desperata handlingar är ett tecken på hur akut situationen är. Det är ett svar på den nonchalans man möts av från statsmakternas och ansvariga politikernas sida. Det är inte konstigt att ungdomar reagerar när t.ex. ett hus i centrala Stockholm kan stå tomt i flera år samtidigt som bostadsköerna växer sig allt längre. Bostadsbristen och den sjuka bostadsmarknaden är ett av de allra viktigaste problemen att ta itu med för att förbättra ungdomars villkor. Bakom varje anonymt könummer hos bostadsförmedlingarna döljer sig en människas livssituation.

De flesta ungdomar möter bostadsbristens kalla och avvisande hand i samband med att man försöker att flytta hemifrån i slutet av tonåren. Många får sedan leva med denna otrygga vardag tills man passerat 25-årsstrecket, en del ännu längre. Bostadsfrågan är på det viset i allra högsta grad en ungdomsfråga.

Men ungdomen är ingen enhetlig grupp. Vissa ungdomar kommer från välbärgade hem och behöver aldrig oroa sig över var de skall sova nästa natt, nästa vecka, nästa månad. Den stora gruppen ungdomar saknar däremot de pengar och kontakter som ofta behövs för att kunna skaffa sig en egen bostad. De är hänvisade till en trostlös lång väntan i bostadsförmedlingarnas köer.

Vpk har i andra motioner till årets riksmöte föreslagit åtgärder för att göra fler lägenheter tillgängliga för dem som väntar i bostadsköerna och bygga bort bostadsbristen. Vpk är negativt till s.k. ungdomsbostäder. Med ungdomsbostäder brukar man oftast mena bostäder med lägre standard och med ett tidsbegränsat kontrakt som ungdomar under 25 år hänvisas till. Men ungdomar mellan 18 och 25 år är ingen speciell sorts varelser. De har inte mindre behov av en bra bostad än andra och de är inte alla likadana. Många är föräldrar med ett eller flera barn. Andra har vänner som behöver tillgång

till hiss för att kunna besöka dem, en del har allergiska besvär osv.

Mot. 1988/89

Vpk vänder sig bestämt emot varje försök att inordna alla ungdomar i någon enhetlig modell som passar i speciella ungdomsbostäder.

Kr6

Vpk kan inte acceptera att myndiga ungdomar skall hänvisas till att bo under sämre villkor än andra bara för att de är unga.

Vpk kan inte acceptera att ungdomar skall ha sämre trygghet i sitt boende än andra så att de kan slängas ut den dag de fyller 25 år.

Det är orimligt att ställa olika bostadslösa grupper mot varandra på bostadsmarknaden. Ungdomar arbetar och betalar skatt precis som andra medborgare, de har skilda behov och olika krav på sitt boende precis som andra medborgare. Det finns ingen anledning att acceptera att ungdomar skall hänvisas till att bo i dåliga provisorier på grund av sin ålder.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om

- a) en speciell ungdomspolitik
- b) behovet av kommunala teater- och bildskolor
- c) ungdomsbostäder.

Stockholm den 3 februari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)

